

Prof. Markus Matthias

Matt. 10: 26-33

De genade van onze heer Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap van de Heilige geest wees met u allen! Amen!

Gemeente van onze heer Jezus Christus, beste zusters en broers,

Ik ben uitgenodigd om op deze zondag, de gedenkdag van de Augsburgse confessie in uw dienst voor te gaan. Want vandaag is het precies 487 jaar geleden dat in Augsburg de toenmalige "Lutherse" overheden, vorsten en stad-besturen tegenover keizer en Rijk betoogden wat volgens hun de katholieke geloof was. Dus, naar aanleiding van het Lutherjaar en ter herdenking van de confessie van Augsburg moet vandaag een "echte" Lutheraan voor gaan. Maar, kan dat zo überhaupt in een eredienst? Nou, ik ben daar een beetje onzeker over. Aan de ene kant moet alleen het Woord van God in de eredienst klinken. Het moet uitgelegd worden en wij moeten erop luisteren en ons ervan laten raken. Menselijke opvattingen, historische gebeurtenissen hebben daar eigenlijk geen plek.

Aan de andere kant is het vandaag wel de gelegenheid – en dat was het waarschijnlijk ook de bedoeling van de uitnodiging – om ter gelegenheid van het Lutherjaar en naar aanleiding van de herdenking van Augsburg – iets dieper in te duiken in de vragen die mensen toen bezighielden en blijkbaar een hervorming van kerk en theologie noodzakelijk maakten. Misschien kunnen wij allebei verbinden, het luisteren naar Gods Woord en het induiken in de vragen van toen, als wij het evangelie van vandaag iets nauwkeuriger beschouwen.

Het zijn eigenlijk drie groepjes van uitspraken van Jezus die mijns inziens niet noodzakelijk samenhangen. Wat kunnen wij ermee? Hoe spreken ze ons aan?

Als wij met de laatste twee zinnen beginnen dan komen wij daar het principe van wederkerigheid tegen dat eerder op een dreiging lijkt dan op een bemoediging.

32Iedereen die mij zal erkennen bij de mensen, zal ook ik erkennen bij mijn Vader in de hemel. 33Maar wie mij verloochent bij de mensen, zal ook ik verloochenen bij mijn Vader in de hemel.

Het gaat hier over theologie als openbaar belijdenis, een oproep om standvastig te houden ook als wij tegenspoed of zelfs vervolging moeten ondervinden. Zouden wij ertoe bereid zijn? Liever gedood worden dan ons Christelijk geloof te verloochenen? Wie zou zo ver (kunnen) gaan zoals de vroegchristelijke of de reformatorische martelaren om voor het getuigenis van Jezus Christus de dood te willen lijden?

Maarten Luther zelf heeft dat wel ook in gedachten gehad, hij was wel bereid om als martelaar te sterven; dat kunnen wij tenminste uit zijn uitingen en uit zijn feitelijk gedrag waarmaken. En hij heeft na aanleiding van de eerste veroordelingen van "Lutherse" christenen, de zogenoemde bloedgetuigen, tot de brandstapel (Brussel: 1 juli 1523 Hendrik Voes en Jan van Esschen) niet alleen een lied gedicht, een soort ballade (Ein neues Lied wir heben an) gedicht, maar ook aan de christenen in Nederland een beroerend brief geschreven: "Want vóór de gehele wereld is het u gegeven, het evangelie niet alleen te horen en Christus te leren kennen, maar ook de eersten te zijn, die om Christus' wil thans schande en schade, angst en nood, gevangenschap en gevaren lijden en nu zoo rijk in vruchten en sterk geworden zijn, dat gij het evangelie ook met uw eigen bloed begoten en bekrachtigd hebt. Bij u immers hebben de twee edele kleinodiën van Christus, Hendrik en Johannes, te Brussel hun leven gering geacht, opdat Christus en zijn woord zouden worden verheerlijkt." En iets verder: "Wij hier (in Wittenberg) zijn het tot heden nog niet waard geweest, Christus zulk een dierbaar en welgevallig offer te worden, ofschoon velen der onzen niet vrij van vervolging waren en nog zijn." Wij moeten deze woorden niet cynisch opvatten.

Er zijn tijden waar je ook voor jouw overtuigingen moet intreden. En het is zeker zo dat het christendom inderdaad een zaad is die omhoogkwam door het bloed van de martelaren; dat is historisch gewoon zo. Mensen namen het op voor het geloof in Christus; ze toonden aan hoe geloofwaardig het belijdenis was dat in Christus God zelf ons nabij gekomen is door voor deze geloof te sterven. En ook de reformatoren zagen dat een hervorming van de kerk omwille van de christenheid belangrijker was dan hun eigen leven. Daarom heb ik veel dankbaarheid en respect voor de martelaren, en voor de reformatoren. Dus, op zich zou ik de noodzaak van z'n belijden niet willen ontkennen; het is echter de vraag of het nog iets is voor onze eigen tijd.

Bovendien vrees ik dat deze uitspraak ook een verleiding bevat die ik gevaarlijk vind. Het lijkt me nog in de strekking van Jezus' verkondiging te liggen nog voor God noodzakelijk te zijn dat wij hem belijden of dat wij

Jezus erkennen. En het beeld wat daarin van God geschetst wordt, past meer bij de oudheid of het midden eeuw maar niet bij onze eigen tijd, bij een tijd waar ze het konden hebben over Gods eer en over de schending van Gods eer. Ook deze voorstelling past niet meer in onze tijd.

Uiteindelijk lijkt me deze uitspraak wel op een soort wederkerigheid of rechtvaardigheid op te bouwen, die mijns inziens niet overeenkomt met de kern van de verkondiging van Jezus.

En wat nog erger is: Het woord kan gebruikt worden om zich helemaal af te sluiten van de wereld. Ik kan me dan prachtig tegen de wereld verzetten, prachtig aan alle mogelijke vormen van belijdenissen vasthouden. Je zou dan bijna kunnen zeggen: Hoe meer ik me onderscheid van de wereld hoe beter; want dat laat uiteindelijk weer zien dat ik "in de hemel" kom of dat ik uitverkoren ben.

Belijden is belangrijk, kan essentieel wezen, maar is geen doel op zich; belijden is belangrijk om andere op de hoogte brengen wat men nu eigenlijk gelooft. Belijden is belangrijk in een kritische situatie opdat de ontwikkeling de goede kant opgaat. Maar belijden moet niet als toets van de standvastigheid van ons geloof gewaardeerd worden. (Daarmee zullen wij zeker schipbreuk lijden.)

Belijden doe je dus tot nut en voordeel van anderen. Dat was toen ook tijdens de rijksdag van Augsburg. De keizer en "het Rijk" moesten weten wat in de kerken der reformatie wordt geleerd en geloofd; en ze moesten inzien dat dat helemaal overeenkwam met het eenvoudige geloof van de eerste christenen. Op die manier moest gewaarborgd worden dat de vele "protestantse" christenen veilig konden leven. En het moest tegelijkertijd duidelijk worden dat de reformatorische manier van geloven helemaal botste met al de in de loop van de tijden uitgevonden instellingen, het celibaat, het boetesacrament, de aflaat noem maar op. Belijden was noodzakelijk om het evangelie weer tot eer te brengen en geloofwaardig te maken.

De tweed groep van uitspraken, in het midden, benadrukken Gods voorzinnigheid, in het bijzonder over zijn gelovigen.

29Wat kosten twee mussen? Zo goed als niets. Maar er valt er niet één dood nee als jullie Vader het niet wil. 30Bij jullie zijn zelfs de haren op je hoofd geteld. 31Wees dus niet bang, jullie zijn meer waard dan een hele zwerm mussen.

Het gaat hier eigenlijk niet over het belijden, maar over het geloof in Gods voorzienigheid. Die kan je echter alleen maar geloven. Je kan het erkennen als het goed loopt- God zij dan dank! Maar als je tegenspoed ondervindt, dan moet (en kan) je het slechts geloven tegen al ervaring in. Ook dat kan weer heel krampachtig worden als dit geloof niet op de ene of andere manier anders gevoed wordt dan door de oproep: Je moet eraan geloven, anders verloochen je God.

Daarom is me de eerste groep van uitspraken de meest waardevolle.

26Wees dus niet bang voor hun. Want niets is verborgen dat niet onthuld zal worden en niets is geheim dat niet bekend zal worden. 27Wat ik jullie in het duister zeg, spreek dat uit in het volle licht, en wat jullie in het oor gefluisterd wordt, schreeuw dat van de daken. 28Wees niet bang voor hen die wel het lichaam maar niet de ziel kunnen doden. Wees liever bang voor hem die in staat is en ziel én lichaam om te laten komen in de Gehenna.

Ik denk dat wij met deze uitspraak Jezus het meest dichtbij komen. Het gaat vooral om jouw ziel en om de ziel van jouw naaste. Die mag niet gedood worden, die moet je beschermen, en daarvoor is het geloof en het evangelie zo hartstikke nodig. Daarom worden de leerlingen, de apostelen en alle christenen ertoe opgeroepen, nu het evangelie van Christus niet in het verborgen door te geven, maar zo te zeggen in de publieke ruimte. De leerlingen moesten wel lichamelijke gevaar verwachten. Maar je kan meer verliezen dan alleen het lichamelijke leven.

Ook m.b.t de ziel gaat het niet in eerste instantie om de vraag: Word ik gered? Is er een eeuwig leven? Dat zijn wel belangrijke vragen. Maar die komen pas later in beeld. In eerste instantie gaat het nu en hier erom op onze ziel te letten, ervoor zorg te dragen dat ze niet beschadigd, niet gedood wordt. Dat was voor Luther eigenlijk het punt. De kerk was in zijn ogen ervoor verantwoordelijk dat de mensen in hun ziel doodgingen. Dat kan op verschillende manieren.

Het kan gebeuren dat mensen die heel gevoelig zijn, vertwijfelen. Ze voelen dat ze eigenlijk niet aan de eisen die het leven, die ze zelf en die dan ook God aan ze konden stellen, kunnen voldoen. Ze zijn dan nog met het leven, nog met zichzelf nog met God verzoend. Tegen zulke mensen moet weer duidelijk het Evangelie gezegd worden, te weten: Je moet niet proberen om tot God en tot verzoening te komen, God en de verzoening zijn je al in Jezus Christus tegemoet en nabijgekomen.

En het kan gebeuren dat mensen helemaal niet meer na hun ziel durven te vragen. Ze worden doodgegooid met indrukken van buitenaf zodat ze geen rust meer hebben om over hun eigen leven na te denken. Of ze werden verdoofd met goede adviezen hoe ze met de vragen van het leven op een heel lichte manier om kunnen gaan. "Organiseer nu alvast jouw uitvaart inclusieve de uitvaart-maaltijd. Bijvoorbeeld een lekker Italiaanse lunch." Je mag gewoon niemand tot last vallen, nog in de dood nog in het leven. En daarom mag je jezelf ook niet druk maken met jouw vragen over het leven!

Voor Luther en de reformatoren waren beide manieren hoe mensen in hun ziel gedood worden niet aanvaardbaar. De kerk moet zich erom bemoeien stand te houden aan de ambivalentie van het leven. Ze moet het lijden van mensen, het lichamelijke en het geestelijke lijden van mensen serieus nemen, moet het spreken over het lijden toelaten. Ze moet niet alleen de alom bekende nood van mensen elders te behartigen, maar ook zorg ervoor dragen dat wij in ons eigen land weer over echt geestelijke vragen en ervaringen kunnen spreken, op elkaar luisteren en elkaar behulpzaam zijn. Volgens Luther heeft de toenmalige kerk de vragen gewoon weggestopt met al het gedoe om aflat, heiligen, missen enzovoort. Maar dat zal veel individuele en dan ook maatschappelijke nood opleveren.

En de kerk moet gewoon de blijde tijding aan alle mensen doorgeven dat God zich in de persoon Jezus Christus met het lot van de mensen, met de ambivalentie van de menselijke existentie, met de ambivalentie van dood en leven bemoeit. De kerk moet duidelijk maken dat wij met deze gebrokenheid van ons leven mogen blijven leven, echt leven. Als dat zo is – en als je het kon geloven – dan zal je anders de wereld aankijken.

In en met Christus, onze broer, zijn wij meer dan wat wij uit onszelf zijn, zijn we meer dan wat wij doen en bereiken, meer dan wat wij denken en voelen, zijn we meer dan onze DNA. In en met Christus, onze broer, zijn wij een ziel die niet vereenzelvigd kan worden met ons natuurlijk bestaan. De ziel die wij zijn overstijgt het menselijke en natuurlijke leven, overstijgt onze gebondenheid aan tijd en ruimte, overstijgt de kringloop van worden en vergaan.

Is dat niet heel theoretisch, te theologisch? Ik zou zeggen, zeker in eerste instantie lijkt dat slechts theoretisch en “erg” theologisch. Maar als je ontvankelijk wordt voor de vele “bezielingen” die je in deze wereld tegen kan komen, dan blijft het niet theoretisch. Het valt veel van bezieling te ontdekken in onze wereld. Het begint met het befaamde lachen van een kind, je vindt het terug in al de zinloze dingen die je tegen kunnen komen, zoals de muziek, de literatuur-verhalen, in het spel en de kunsten, je vindt het terug in de rijkdom van de natuur, in het genieten van wijn en brood, in een goede vriend, in een eerlijke, oprechte gesprek, noem maar op. En je vindt het terug in de wijsheid van de mensheid en in de wijsheid van de Bijbel.

Je mag als kind van God, als broer van de opgestane Jezus Christus jezelf tot deze wereld van bezieling rekenen. Je ben er een lid van; je participeer feitelijk al in dit hele leven van bezieling. Je mag dat alles ook jouw eigen noemen, je mag je ermee identificeren. Je bent niet wat je bezit of wat je heeft verzameld, maar waarvan je kan genieten, waar je een goddelijke vreugde aan kan hebben. Ga het ontdekken en geniet ervan! Dat is de manier hoe je ervoor zorgt dat jouw ziel niet dood gaat wanneer je nog in het leven staat.

Dan hoort daar zeker ook het eeuwige leven bij – zonder dat wij ons daar iets precies onder moeten voorstellen. Als je aan het leven van bezieling deelhebt dan zal daar geen einde aan komen. Bezieling kent geen einde.

En de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw gedachten bewaren in Christus Jezus. Amen